

Atomare refleksioner i skæret af Hiroshima

Af Mads Fleckner

I juli 2005 afholdte den nobelprishædrede organisation ”Pugwash Conferences on Science and World Affairs” sin årlige konference i Hiroshima. Organisationen har i 50 år kæmpet en utrættelig kamp for at finde fredelige alternativer til løsningen af internationale konflikter, og atomvåbenproblematikken har gennem alle årene stået øverst på dagsordenen. I lyset af 60-årsdagen for Hiroshima-bombningen og de svigtende initiativer på nedrustningsområdet, står denne problematik i et højaktuelt skær, der nu også omfatter risikoen for nuklear terrorisme.

Måske har bombningen af Hiroshima og Nagasaki gjort, at der ikke i 60 år er blevet brugt atomvåben i internationale konflikter, men på mange måder er det gået ned ad bakke for nedrustningsmulighederne siden 1989. Den chance man havde under den kolde krig til at skaffe sig af med atomvåbnene, eller mærkbart reducere disse gennem SALT- og START-aftalerne, forspildte man til fordel for et endnu værre puslespil, som den aktuelle verdenssituationen har frembragt.

Det nukleare landskab af i dag fremviser mere end 30.000 atomvåben. 95 procent af disse befinder sig i USA og Rusland. 44 lande har adgang til fissilt materiale og den teknologi, hvorved man kan fremstille disse våben. Mere end 4.500 springhoveder verden over er i højeste beredskab og klar til at blive affyret. Der er mere end 3 millioner ton højt beriget uran og plutonium i verden, og halvdelen af det befinder sig i den tidligere Sovjetrepublik under ringe beskyttelse og korrupsionsindbydende forhold. USA bruger endvidere 100 millioner dollars om dagen på sine atomvåben, og har i perioden mellem 1940 og 1998 brugt 5.700.000.000.000 dollars.

Tre fremtidige atomscenarier

John Holdren, som er direktør ved ’Woods Hole Research Center’ i USA udlagde ved konferencens start de tre mest sandsynlige fremtidige nukleare scenarier. Det første ville være en situation lig med den nuværende. De 8-12 atomvåbenstater bevarer størrelsen af deres lagre med kun beskedne tiltag i deres sikkerhedsovervejelser. USA bevarer sin påkrævede ret til at benytte atomvåben som gengældelse mod angreb med kemiske, biologiske og konventionelle våben. Rusland følger USA’s eksempel. På trods af nedrustningsretorikken ved de femårige ikke-sprednings-forhandlinger (NPT), der også omhandler prøvestoppet (CTBT), forbeholder atomvåbenstaterne sig ret til at besidde disse våben i en periode af ubestemt varighed grundet sikkerhedsbehov. Atomarsenalerne verden over bevares på nogenlunde samme niveau. De 180 atomvåbenfrie stater er ikke tilfreds med situationen, men forholder sig atomvåbenfrie.

Som en anden mulighed gemmer sig det nukleare mareridt. Nordkorea påbegynder prøvesprængninger, og Sydkorea følger trop. Japan konverterer dele af sin civile atomenergisektor til et betydeligt atomvåbenarsenal, der uundgåeligt fremtvinger en kinesisk modreaktion af samme, eller større kaliber. Indien, Pakistan og

Rusland reagerer følgende med lignende oprustninger. Iran trækker sig ud af ikke-spredningsaftalerne og påbegynder prøvesprængninger. Israel offentliggør størrelsen af sine atomvåbenlagre i en afskrækkelsesmanøvre, hvorefter Egypten og Saudi-Arabien påbegynder tests. De tidligere sovjetrepublikker overvejer deres muligheder og tilstræber at få atomvåben. Atomvåbenlagrene verden over vokser med hastige skridt, ligesom antallet af våben på "fire-on-alert-status". Som en medfølgende konsekvens af dette øges risikoen betydeligt for, at terrorister, ikke-statslige aktører og lokale oprørere får fat på disse våben og gør brug af dem i storbyer og tætbefolkede områder samt i regionale konflikter.

Den tredje mulighed indebærer, at USA erklærer, at deres atomvåben kun er til afskrækkelsesbrug, samt at de fraskriver sig "first-use-princippet". De efterlever og udvider Moskva-aftalen om den gradvise nedtrapning af våbnene, og udvider den til at omfatte samtlige 30.000 atomvåben i verden. De går foran med initiativ til en global afvikling, samt stadfæster prøvestopafptalen (CTBT). Rusland følger efter med et lignende eksempel. Tyskland, Japan, Brasilien og Sydafrika får et permanent sæde i sikkerhedsrådet på betingelsen af, at de bevarer deres status som atomvåbenfrie stater. En intensivering af de diplomatiske og økonomiske tiltag motiverer Nordkorea og Iran til at annullere deres atomvåbenprogrammer, og Indien og Pakistan til at afvikle deres. Følgende kan NPT-forhandlingerne komme til at omhandle en komplet afvikling af atomvåbnene inden for en fastlagt tidsramme.

Risikoen for nuklear og biologisk terror

Ifølge Steven Miller, der er professor ved 'Harvard University' er der adskillige svagheder ved den hjemlige sikkerhed, og han understregede den relative lette adgang til teknologi og materialer til fremstilling af våben.

„Man bliver nød til at tænke 'homeland security' (den hjemlige sikkerhed) bredt. Der er mange måder man kan erhverve sig teknologien og fissilt og biologisk materiale på til fremstilling af disse våben, eller i det mindste noget, der kan forvolde stor skade. Et eksempel er Internettet, hvor der findes adskillige hjemmesider, med klare instrukser om hvordan man fremstiller bomber. Enhver, der har taget et grundkursus i kemi, kan ved studier af disse hjemmesider fremstille en bombe". Også en ting som universiteternes egne laboratorier og research-faciliteter danner et problem, mener han.

„Adskillige universiteter i USA har laboratorier med kemiske og biologiske materialer til forskningsbrug. Mange universiteter har endog små kernereaktorer til undervisningsbrug. Hver dag færdes hundrede af elever i disse laboratorier uden egentlige sikkerhedstjek på hvem, der går ind og ud. Når man tænker sig, at mange af terroristerne er fostret i egen baghave, rummer disse forhold alvorlige sikkerhedsproblemer”

Det internationale samfund sover

Ifølge den canadiske senator og formand for 'Middle Powers Initiative' Douglas Roche forholder verdenssamfundet sig alt for passivt til atomvåbenproblematikken set i forhold til den aktuelle atomvåbensituation.

„På mange måder virker det som om, at verden er faldet i søvn efter 89", mener han. „Den chance man havde under den kolde krig til at reducere disse våben

mærkbart, eller skaffe sig helt af med dem har man nu forspildt til fordel for noget endnu værre, der er langt mere ukontrollabelt.”

Dette argument deler han med den tidligere vicepræsident for den internationale domstol i Haag C.G. Weeramantry fra Sri Lanka. Han påpeger videnskabsmændenes etiske ansvar i disse spørgsmål.

„Det er fra disse folks hænder, at våbnene bliver fremstillet budgetteret af politikerne. Det er dem, man må have fat i, for at ligge pres på politikerne i fredelige alternativer til de sikkerhedspolitikker, der bliver realiseret i dag.” I mange tilfælde er politikere i hans øjne simpelthen for inkompetente til jobbet.

„Politikere er ikke specialister. De er ofte klædt for dårligt på til deres opgaver, og er ofte tvunget til at træffe hurtige beslutninger, der kan have katastrofale konsekvenser for mange mennesker. Videnskabsfolk og professionelle burde have mere del i de politiske beslutningsprocesser – politikerne er ofte simpelt hen for ’dumme’ til at træffe vigtige beslutninger,” afslutter han ironisk.

Atomvåbnene blev forbudt ved international lov i 1996 på grund af deres omfang og rækkevidde. De vil uundgåelig påføre permanent skade på civile i et ukontrollabelt omfang, og brugen af dem er derfor ifølge international lov en overtrædelse af menneskerettighederne.